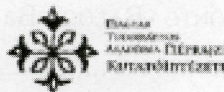

Köszöntő (Balázs Balázs) 15
Külső címlap 19
PALÁDI-KOVÁCS Attila: Visszapillantás 25

**INDE AURUM – INDE VINUM – INDE SALUTEM
PALÁDI-KOVÁCS ATTILA 70.
SZÜLETÉSNAPIJÁRA**

Egy Magyarországi 59
TOMISA Ilona: Adatok a hazai zászalkészítés történetéhez
17–19. századi források alapján 77
Kiss Réka: Az egyház/egyházak
Egyszemélyes 89
Szerkesztette
Bali János – Báti Anikó – Kiss Réka 99
BARTHA Dénes: Állattal és állattal 101
Aldo Portin, Hungarorum genus, consuetudines et ritus magarorum
magyarok jellemzői és kiváltságai 109
Johann Deger: rajza után 109
Kocsis Gyula: Fogatok 129
A házi források egyenlőnek a kárpokok egyenlőnek
Borostyán, Nagy Károly Zsolt – Fülöp László 141
A címszóban Paládi Kovács Attila 142
Török: Fancsek Kézina
Vass Erka: A vallásos 157
Pórhámszék Kézina: Műveltség 169
Mónya Tamara: Haza 170

Megjelent a Nemzeti Kulturális Alap,
az ELTE BTK és az MTA Néprajzi Kutatóintézet
támogatásával

Kiadja az ELTE BTK Néprajzi Intézet – MTA Néprajzi Kutatóintézet
1088 Budapest, Múzeum krt. 6–8. <http://neprajz.uni.cc/>
1014 Budapest, Országház u. 30. <http://www.etnologia.mta.hu/>

Felelős kiadó:
Mohay Tamás – Balogh Balázs

ISBN 978-963-284-171-7

Első magyar nyelvű kiadás 2010
© Bali János – Báti Anikó – Kiss Réka (szerk.)
© Szerzők

Az első borítón „Hungarorum genius, consuetudines et praerogativae”. A magyarok jelleme, szokásai és kiváltságai. Joseph de Montalegre rézmetszete Johann Degler rajza után. Nürnberg, 1702. Magyar Nemzeti Múzeum Történeti Képcsarnok, ltsz.: T. 9702

A hátsó borítón ugyanennek a képnek egy részlete.

Borítóterv: Nagy Károly Zsolt – Fülemlé Ágnes

A címnegyedben Paládi-Kovács Attila portréja. Terbócs Attila felvétele, 2009.

Fordítás és lektorálás: Gulyás Judit

Tördelés: Fancsek Krisztina

Nyomdai munkák:
Innova-Print Kft.
Felelős vezető: Komornik Ferenc

Minden jog fenntartva, beleértve a sokszorosítás, a nyilvános előadás, a rádió- és televízióadás, valamint a fordítás jogát, az egyes fejezeteket illetően is.

Printed in Hungary

TARTALOM

KÖSZÖNTŐ (BALOGH Balázs)	15
KÉPEK	19
PALÁDI-KOVÁCS Attila: Visszapillantás	25

FORRÁSOK, MÓDSZEREK, EREDMÉNYEK A NÉPI MŰVELTSÉG TÖRTÉNETI KUTATÁSÁBAN¹

FÜLEMILE Ágnes: „A magyarok jelleme, szokásai és kiváltságai” – Egy Magyarország allegória a 18. század elejéről	59
TOMISA Ilona: Adatok a hazai zászlókészítés történetéhez 17–19. századi források alapján	77
KISS Réka: Az exkommunikáció Az egyházfegyelmezés gyakorlata a Küküllői Református Egyházmegyében a 17–18. században	89
BÁRTH Dániel: Állatáldás és állatátok	106
MÓD László: Román származású pásztorok Szentesen a 19. században	116
KOCSIS Gyula: Fogatok, kerek járművek Pest megye régióiban a 19. század közepén	129
NAGY VARGA Vera: Losonctugáron készített cserépedény megrendelése Pándról (19. század első negyede)	142
VASS Erika: A vallásos társulatok szerepe az ifjúság nevelésében a két világháború között Szeged-Alsóvároson	157
FRAUHAMMER Krisztina: Modern mirákulumok, csodafeljegyzések a máriapócsi kegyhely látogatási könyvében	169
MOHAY Tamás: „Hiába volt messze földön, Dél-Amerikát megjárni” Emlékek és levelek egy honti család történetéből	180

IPARI TÁJ: GYÁRAK, BÁNYÁK, MŰHELYEK NÉPE A 19–20. SZÁZADBAN²

JUHÁSZ Katalin: „Tisztelet a bányász szaknak” Magyarországi bányászdalok	193
HÁLA József: Versényi György, a magyarországi bányászfoklór kutatója	210
KISS Emília: Munkástelep: lokalitás és/vagy communitas?	225
ISPÁN Ágota Lídia: Leninváros környéki falvak foglalkozási átrétegződése az ipartelepítés hatására	243

MEGJEGYZÉSEK A ZÓNA ÉS A ZONALITÁS FOGALMÁNAK NÉPRAJZI ÉRTELMEZÉSÉHEZ³

BORSOS Balázs: A Felföld mint kulturális <i>nagyrégio</i>	263
G. SZABÓ Zoltán: „Duda és dudy” A Kárpát-medence északi területeinek két jellegzetes dudatípusa ...	279
KOCSIS Aranka: Etnicitás és identitás a nevekben Egy magyar falu példája a szlovák főváros szomszédságában	296
SZABÓ Magdolna: Ősi gabonafélének, az alakor (<i>Triticum monococcum</i> L.) a háziipar szolgálatában	308
KEMECSI Lajos: Adatok a hétfalusi közlekedéskultúrához	324
KARÁCSONY-MOLNÁR Erika: Óévbúcsúztató, újévi szokások egy moldvai településen, Lészpeden	345
KLAMÁR Zoltán: Egy jel jelentéstartalmi változása – kopjafaállítás két észak-bácskai faluban: Oromhegyes (Trešnjevac) és Tóthfalu (Totovo Selo) (SRB) példája	361

A NÉPRAJZI KUTATÁS JELENE ÉS PERSPEKTÍVÁI⁴

SZILÁGYI Miklós: Legeltető állattartás a kárpátaljai Tégláson (Forrásközlés)	377
TURAI Tünde: Az örökhagyás gyakorlata és az örökség természete Felső-Berettyómentén	386
BAKÓ Boglárka: Tértelenítés, azaz a segélyosztás értelmezése egy kelderás közösségben	401

KÖNCZEI Csongor: Muzsika a „kettős” periférián A zenészstátus és az identitás kérdése az ezredforduló kalotaszegi cigánymuzsikusainak körében	421
BALOGH Balázs: Az amerikai magyarok óhazaképe	429
BALI János: „Otthonka, nemcsak Otthonra!” A köznépi női viselet és a divat kapcsolatának példája az 1960-as évek végétől napjainkig	438
SZABÓ Piroska: „Szinten tartani...”	448
BÁTI Anikó: Táp-érték	458
KISBÁN Eszter: Diskurzusok a mangalicáról 1991–2010	475
NAGY Károly Zsolt: HTML-etnográfia – a fotó, mint az etnográfia eszköze, tárgya és módszere	491

TÁRGYUNK AZ IDŐBEN⁵

LANDGRAF Ildikó: Vikár Béla tudományos pályája és hagyatéka	513
SÁNTHA István: Diószegi Vilmos néprajzi expedíciói Dél-Szibériában és Észak-Mongóliában (1957–1964)	527
VERES Péter: Újabb adatok a magyar népnév eredetéhez és történeti mitologikus hátteréhez a néprajzkutatás szemszögéből	539
SIMON András: Eszköz, munka, technológia Adatok a munkaeszköz-kutatás történetéhez és eredményeihez a magyar néprajzban és az európai etnológiában, különös tekintettel a szőlészeti és borászati eszközökre	559
TÁTRAI Zsuzsanna: Játékszerek szerepe a munkára nevelésben	576
VARGYAS Gábor: Teherhordás és nyelv A brú „terhet visz/hord” ige	599
KRÍZA Ildikó: Valóság és folklór egysége Arany János balladaköltészetben. A Hunyadi balladakör	622
MAGYAR Zoltán: A vallásküzdelmek emléke a felföldi magyar folklórban	639
BERTA Péter: <i>Czigánykincsek</i> Téglás István tanulmányaiban (1899–1913)	649
VOIGT Vilmos: Sándor András Nagykarácsonya	665

Paládi-Kovács Attila publikációinak jegyzéke (2000–2009)	679
MOHAY Tamás: Paládi-Kovács Attila egyetemi órái (1981–2010)	690
Tabula Gratulatoria	697

-
- 1 PALÁDI-KOVÁCS Attila: Források, módszerek, eredmények a népi műveltség történeti kutatásában. In: PALÁDI-KOVÁCS Attila (főszerk.) *Magyar Néprajz I. 2. Táj, nép, történelem. A magyar népi műveltség korszakai*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2009. 11–38.
  - 2 PALÁDI-KOVÁCS Attila: *Ipari táj: Gyárak, bányák, műhelyek népe a 19–20. században*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 2007.
  - 3 PALÁDI-KOVÁCS Attila: Megjegyzések a zóna és a zonalitás fogalmának néprajzi értelmezéséhez. In: KLAMÁR Zoltán (szerk.) *Etnikai kontaktzónák a Kárpát-medencében a 20. század második felében*. Aszód, Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága, 2005. 8–10.
  - 4 PALÁDI-KOVÁCS Attila: A néprajzi kutatás jelene és perspektívái. Eredmények és feladatok, elméleti megközelítések. *Ethnographia* 1990. 101. 1. 110–117.
  - 5 PALÁDI-KOVÁCS Attila: *Tárgyunk az időben. Néprajzi kihívások és válaszok*. Debrecen, Ethnica Kiadó, 2002.

CONTENTS

Balázs BALOGH: Congratulatory Words on the 70 th Birthday of Attila Paládi-Kovács	15
PHOTOS	19
Attila PALÁDI-KOVÁCS: Retrospection	25
SOURCES, METHODS AND RESULTS IN THE HISTORICAL RESEARCH OF POPULAR CULTURE	
Ágnes FÜLEMILE: „The Character, Customs and Privileges of Hungarians” – An Allegory of Hungary at the Beginning of the 18 th Century	59
Ilona TOMISA: Data to the History of Flag-Making in Hungary on the Basis of 17–19 th Century Sources	77
Réka KISS: The Excommunication The Practice of Ecclesiastical Discipline in a Calvinist (Küküllő/Târnava) Diocese in the 17–18 th Centuries	89
Dániel BÁRTH: Benediction and Imprecation of Animals	106
László MÓD: Shepherds of Romanian Origin in Szentes in the 19 th Century	116
Gyula KOCSIS: Carriages and Wheeled Vehicles in the Micro-Regions of Pest County in the Middle of the 19 th Century	129
Vera NAGY VARGA: Purchase Order for Clay Pots made in Losonctugár in the First Quarter of the 19 th Century	142
Erika VASS: The Role of the Religious Confraternities in the Education of the Young between the Two World Wars in Szeged Lower-Town	157
Krisztina FRAUHAMMER: Modern Miracle Stories Recorded in the Visitation Minute-Book of the Greek Catholic Shrine in Máriapócs	169
Tamás MOHAY: “In Vain did He Go so Far Away, to the South of America” Memories and Letters from a Family History in Hont	180

INDUSTRIAL LANDSCAPE: THE PEOPLE OF FACTORIES, MINES AND WORKSHOPS IN THE 19-20TH CENTURIES

Katalin JUHÁSZ: Hungarian Miners' Songs	193
József HÁLA: György Versényi, a Researcher of the Folklore of Miners in Hungary	210
Emília KISS: Workers' Blocks of Flats: Locality and/or Community? ..	225
Ágota LÍDIA ISPÁN: Restructuring Employment in Villages in the Vicinity of Leninváros under the Impact of Industrial Investments	243

REMARKS ON THE INTERPRETATION OF THE ETHNOGRAPHIC CONCEPTS OF ZONE AND ZONALITY

Balázs BORSOS: Upper Hungary as a <i>Large</i> Cultural Region	263
Zoltán G. SZABÓ: Two Types of Bagpipe in the Northern Part of the Carpathian Basin	279
Aranka KOCSIS: Ethnicity and Identity as Reflected in Names. The Case of a Hungarian Village in the Vicinity of the Capital of Slovakia	296
Magdolna SZABÓ: An Ancient Type of Corn, Einkorn in the Service of Homecraft	308
Lajos KEMECSI: Data to the Culture of Traffic in Hétfalu (Central-Romania)	324
Erika KARÁCSONY-MOLNÁR: Folk Customs at the Turn of the Year in Lészped (Lespezi)	345
Zoltán KLAMÁR: The Semantic Change of a Sign: The Custom of Erecting Wooden Headboards in two Villages of Northern Bačka (Serbia): Oromhegyes (Trešnjevac) and Tóthfalu (Totovo Selo)	361

THE PRESENT STATE AND THE FUTURE PERSPECTIVES OF ETHNOGRAPHIC RESEARCH

Miklós SZILÁGYI: Pasturage-based Animal Husbandry in a Ukrainian Village, Téglás	377
---	-----

Tünde TURAI: The Practice of Inheritance and the Character of Legacy along the Upper Berettyó River in North-Western Romania	386
Boglárka BAKÓ: Making it Spaceless: The Interpretation of the Delivery of State Subsidies in a Kelderás Community	401
Csongor KÖNCZEI: Folk Music on a 'Double' Periphery: Status and Identity of the Gypsy Musicians of Kalotaszeg at the Turn of the Millennium	421
Balázs BALOGH: The Image of Homeland among the Hungarians in the U.S.	429
János BALI: A Case Study of the Relationship between Fashion and Women's Popular Home Wear from the End of the 1960s up Today	438
Piroska SZABÓ: Stagnation	448
Anikó BÁTI: Food Value	458
Eszter KISBÁN: Public Discourses about the Mangalica Breed and Pork in Hungary, 1991–2010	475
Károly Zsolt NAGY: HTML-Ethnography: Photo as the Device, Subject Matter and Method of Ethnography	491

OUR SUBJECT MATTER CAST IN TIME

Ildikó LANDGRAF: The Scholarly Oeuvre and Legacy of Béla Vikár	513
István SÁNTHA: The Ethnographic Expeditions Conducted by Vilmos Diószegi in Southern Siberia and in Northern Mongolia (1957–1964)	527
Péter VERES: New Data to the Etymological Origin, Historical and Mythological Background of the 'Magyar' (Hungarian) Ethnonym	539
András SIMON: Implement, Work, Technology. Data to the History of Research on Tools and its Results in Hungarian Ethnography and European Ethnology, with Special Regard to the Implements Used for Viticulture and Viniculture	559
Zsuzsanna TÁTRAI: The Role of Toys in Preparing Children for their Future Jobs	576

Gábor VARGYAS: Language and Carrying Loads The Bru Verbs 'to Carry/to Transport'	599
Ildikó KRÍZA: The Unity of Reality and Folklore in the Ballads written about the Hunyadi Family by János Arany	622
Zoltán MAGYAR: The Memory of Religious Conflicts in North-Eastern Hungarian Folklore	639
Péter BERTA: The Studies of István Téglás (1899–1913) about <i>Gypsy Treasures</i>	649
Vilmos VOIGT: Nagykarácsony – a Transdanubian “Pusztá” (Manor), Described by a Communist Writer, András Sándor	665
Publications by Attila Paládi-Kovács (2000–2009)	679
Tamás MOHAY: The University Lectures and Seminars given by Attila Paládi-Kovács (1981–2010)	690
Tabula Gratulatoria	697